

Nieuws in corona- tijd

Hoe beleven Vlamingen het nieuws over het coronavirus en hoe gaan zij om met *fake* coronanieuws?

Woord vooraf

Beste lezer,

In september 2019 hebben twee teams van de Arteveldehogeschool onderzoeksprojecten opgestart rond nieuwsbeleving. Het eerste project focust op nieuwsconsumptie en -beleving door jongeren, waarbij onder meer wordt nagegaan hoe klassieke media de band met jongeren opnieuw kunnen aanhalen (bit.ly/nieuwsbeleving). Het tweede project focust op *fake news* en onderzoekt hoe ouders hun kinderen kunnen helpen bij het herkennen en contextualiseren van nepnieuws (bit.ly/fakenieuwsAHS).

Beide projecten waren in maart 2020 op kruissnelheid gekomen, toen het coronavirus zich wereldwijd begon te verspreiden en ook België strenge *lockdown*-maatregelen oplegde aan zijn bevolking. Wij gingen ervan uit dat de pandemie een verschuiving in de nieuwsbehoeften en het nieuwsaanbod teweeg zou brengen. Bovendien deed er op sociale media veel nepnieuws over het virus de ronde. Deze unieke situatie verstoorde onze lopende werkzaamheden, maar prikkelde tegelijk onze nieuwsgierigheid. De twee onderzoeksteams sloegen tijdelijk de handen in elkaar voor een gezamenlijke bevraging.

Wij wilden achterhalen hoe Vlamingen het nieuws over het coronavirus beleefden en in welke mate ze *fake news* hierover wisten te herkennen.

Begin april 2020 organiseerden wij een grootschalige online enquête, waaraan uiteindelijk liefst 1.679 respondenten deelnamen. We sloten de bevraging af begin mei 2020, toen België de strenge lockdown-maatregelen stilaan begon te versoepelen.

Dit onderzoeksrapport bevat de antwoorden van onze respondenten op onze vragen naar hun interesse in nieuws (voor én na de uitbraak van de pandemie). We vroegen hen ook welke kanalen zij gebruikten en wanneer zij liefst coronanieuws consumeerden; we polsten naar hun vertrouwen in klassieke media én sociale media; en we vroegen ons af wat ze van het coronanieuws vonden en of er hun inziens te veel over corona bericht werd. Maar we focusten ook op *fake coronanieuws*. Worden Vlamingen ermee geconfronteerd? Via welke kanalen? En zijn ze in staat fake news over het coronavirus te herkennen?

Voorliggend onderzoek kadert binnen de onderzoeken van twee teams of twee zogenaamde *PWO-projecten* (het onderzoek “Jongeren en fake nieuws: hoe kunnen ouders helpen nepnieuws te herkennen en te kaderen?” en het project “Op zoek naar innovatieve nieuwsformats op maat van Vlaamse jongeren”). Wanneer we verwijzen naar eerder onderzoek omtrent fake news, betreft het een Artevelde-onderzoeken die hier te raadplegen zijn (www.fakenieuws.be en bit.ly/fakenieuwsAHS). Dit onderzoeksrapport is eveneens beschikbaar via www.coronanieuwsenquête.be.

In de eerstvolgende pagina's leest u de belangrijkste resultaten. Ze zijn beknopt samengevat in een *infographic* en in negen *take aways*. In de pagina's erna wordt dieper ingegaan op de resultaten van onze bevraging, alsook op het onderzoeksopzet en de gebruikte methodologie.

Veel leesplezier,

Stefaan Anrys, Annelore Deprez, Clio Janssens, Stijn Anseel, Sasha Herssens en Maarten Hazebroek

Mei 2020

Inhoudsopgave

Infographic	4
Take aways	5
Opzet van het onderzoek	6
Situering	6
Onderzoeksdoelstellingen en -aanpak	7
Onderzoeksvragen	8
Beschrijving steekproef	8
Resultaten	10
Besluit	25
Contactgegevens	27

Infographic

infogram.com/fakenieuws-in-coronatijd-1h7k23zxvo9v6xr?live

Take aways

1. Vlamingen hebben (nog) **meer interesse** in coronanieuws dan ze vroeger hadden in nieuws *tout court*.
2. **Vooral klassieke nieuwskanalen** worden geraadpleegd. De Vlaming heeft ook meer vertrouwen in de berichtgeving van klassieke media dan in het coronanieuws op sociale media.
3. De gemiddelde Vlaming wil eerst en vooral **coronanieuws waarin wordt uitgelegd wat de maatregelen** voor hem en zijn omgeving **betekenen**.
4. Het liefst raadpleegt de Vlaming coronanieuws **in de voormiddag of 's avonds**. Een mix van luisteren, kijken en lezen draagt zijn voorkeur weg.
5. Er is **te veel coronanieuws** en voor een aanzienlijk deel van de Vlamingen is dit nieuws **onduidelijk en oninteressant**.
6. De Vlaming wordt het **coronanieuws stilaan moe**. Meer dan één op drie Vlamingen verliezen interesse in coronanieuws.
7. Vlamingen komen **vrij veel met fake news over het coronavirus** in contact.
8. Fake news over het virus wordt **vooral door sociale media** verspreid.
9. **Gelukkig herkent** de gemiddelde Vlaming het nepnieuws over het coronavirus goed.

Opzet van het onderzoek

Situering

In onze online enquête, uitgevoerd tussen 8 april en 10 mei 2020, polsten we naar de manier waarop de gemiddelde Vlaming het nieuws rond het coronavirus beleefde. We onderzochten zijn voorkeur in nieuwskanalen, bevroegen zijn nieuwsbehoeften en zijn appreciatie van de berichtgeving op sociale en klassieke media. Daarnaast wilden we nagaan in welke mate hij fake news met betrekking tot het coronavirus kon herkennen, of hij er mee in aanraking kwam en via welke kanalen.

Vooraleer in te zoomen op de resultaten, willen we hier kort de centrale begrippen toelichten die we hanteren in ons onderzoek, met name nieuwsconsumptie en -kanalen, nieuwsbehoeften en fake news.

Nieuwsconsumptie en -kanalen

Uit het Digimeter-rapport 2020 blijkt dat nieuws heel erg belangrijk is voor de Vlaming (83%). **88% van de Vlamingen zegt dagelijks het nieuws te volgen.** 59% kijkt naar televisienieuws, 55% luistert naar radio-nieuws, 22% leest een papieren krant. Dit laatste cijfer lijkt laag, maar kan worden genuanceerd doordat 38% ook aangeeft apps van nieuwsmedia te gebruiken.

Klassieke media spelen nog steeds een belangrijke rol in de nieuwsconsumptie. **Je kan er echter niet omheen dat ook sociale media (61%) vaak worden geraadpleegd voor nieuws.** Nieuws van legacy media verschijnt weliswaar ook op sociale media, zoals Facebook, maar tezamen met content van niet-journalistische sites. Voor een nieuwsgierig publiek is het daarom soms moeilijk om geloofwaardig nieuws te onderscheiden van nepnieuws.

› **Eén van de vragen die wij als onderzoekers hadden, was of het coronavirus de nieuwsconsumptie zou beïnvloeden.** Wilden Vlamingen zich (hierover) dagelijks laten informeren of zouden zij nieuwsmoe worden? Zouden zij nu andere nieuwskanalen gebruiken dan voorheen? In welke mate

zouden Vlamingen teruggrijpen naar betrouwbaar nieuws van en gebracht op platformen van klassieke mediakanalen.

Nieuwsbehoeften

In 2016 voerde de Nederlandse Omroep Stichting (NOS), de publieke omroep van Nederland, een onderzoek uit naar de behoeften van haar publiek met betrekking tot nieuwsconsumptie. Vier nieuwsbehoeften kwamen als belangrijkste naar voren: 'bijblijven', 'toepassen', een 'mening vormen' en 'beleven'.

Wat verstonden de onderzoekers daaronder? Nieuws consumeren *om bij te blijven* betekent dat je vooral **voeling wil houden met je omgeving.** Je volgt nieuws omdat je wil weten wat er gebeurt in de samenleving waarvan je deel uitmaakt. Je wil erover kunnen praten met je familie, vrienden, collega's en kennissen.

Nieuws *toepassen* doe je op je persoonlijke leefwereld. **Je wil weten wat de gevolgen zijn voor jou.** Je neemt beslissingen in je dagelijkse leven op basis van het nieuws.

Een *mening vormen* is de behoefte om **nieuws te gebruiken voor je eigen kennisontwikkeling** over een bepaald onderwerp. Je wil de wereld om je heen beter begrijpen door zelf informatie uit verschillende bronnen te analyseren.

Beleven is de behoefte om je betrokken te voelen bij wat er in de wereld gebeurt. Je wil **geraakt worden en je persoonlijk aangesproken voelen.**

Uit het onderzoek van NOS (Olij, 2016) bleek dat vooral 'bijblijven' een heel belangrijke nieuwsbehoefte was (59%), gevolgd door 'mening vormen' (15%), 'toepassen' (14%) en 'beleven' (13%).

› **Wij stelden ons de vraag of Vlamingen aan deze nieuwsbehoefte hetzelfde belang zouden hechten nu zij geconfronteerd werden met een pandemie:** een uitzonderlijke gebeurtenis, met grote consequenties op persoonlijk en maatschappelijk vlak.

Nepnieuws of fake news

Een ander belangrijk luik van onze bevraging betrof nepnieuws. Fake news is een begrip dat sinds de Amerikaanse presidentsverkiezingen van 2016 gemeengoed is geworden. Vooral de verspreiding van fake news via sociale media baart de media en de politieke wereld grote zorgen. Nepnieuws herkennen is een onderdeel van hedendaags kritisch burgerschap. Wie niet over de juiste informatie beschikt, kan zich immers moeilijk een gefundeerde mening vormen ten aanzien van maatschappelijke uitdagingen.

Uit eerdere onderzoeken van de Arteveldehogeschool (Deprez e.a., 2018, 2020) blijkt dat **fake news herkennen niet makkelijk is, noch voor jongeren, noch voor hun ouders**. De bevroegde Vlamingen gaan dikwijls voort op de eigen intuïtie om in te schatten of een bericht echt of vals is. Weinig Vlamingen weten hoe ze snel en eenvoudig kunnen nagaan of een bericht al dan niet echt is. Bovendien halen zij vaak hun nieuws van sociale media, zoals Facebook.

Sociale media liggen onder vuur omdat zij niet dezelfde *checks and balances* hanteren die wél eigen (zouden moeten) zijn aan klassieke of *legacy* media, waardoor sociale media soms onjuiste berichten prominent op hun tijdlijnen laten verschijnen. Heel wat fake nieuwsverhalen zijn al via sociale media viraal gegaan.

Ook al omdat journalisten en media een beperktere rol hebben in de verspreiding van nieuws, wordt er vandaag nog meer beroep gedaan op de nieuwsgebruikers zelf, voor het opsporen en identificeren van nepnieuws. Zoals hierboven aangehaald, blijkt echter dat gebruikers niet altijd over de nodige kennis beschikken om fake news te herkennen en de verspreiding tegen te gaan.

› Met betrekking tot het coronavirus circuleren fake nieuwsverhalen, het ene al onwerkelijker dan het andere. Zo claimen sommige dat je zelf kan testen of je het virus hebt opgelopen. Andere fake news-berichten gewagen van effectieve behandelingen tegen het virus. **Zou de Vlaming corona nepnieuws wél als zodanig herkennen? Want hoewel uit eerder onderzoek (Deprez e.a., 2020) bleek dat Vlamingen sowieso wantrouwiger staan ten opzichte van nieuws over gezondheid, worden deze fake nieuwsverhalen vaak op zo'n geloofwaardige manier gebracht, dat het mischien moeilijk is om ze te doorprikken.**

Onderzoeksdoelstellingen en -aanpak

Met dit onderzoek hebben we dus twee doelen voor ogen.

Eenzijds willen we **inzicht krijgen in hoe Vlamingen nieuws over het coronavirus consumeren en beleven**. Hebben zij meer interesse in nieuws dan voor de uitbraak van corona of niet? We gaan na welke nieuwskanalen zij nu en toen gebruikten, zowel offline als digitaal. Zijn klassieke media, bijvoorbeeld, hun belangrijkste nieuwsbronnen of moeten die het afleggen tegen andere nieuwsproviders? We vragen ons af welke nieuwsbehoefte voor de Vlaming prioritair zijn, in de berichtgeving over het coronavirus. Hiervoor baseren we ons op de NOS-nieuwsbehoefte (Olij, 2016): 'toepassen', 'bijblijven', een 'mening vormen' en 'beleven'. We gaan ook na hoeveel vrouwen Vlamingen hebben in klassieke en in sociale media; wanneer en hoe zij het nieuws bij voorkeur willen: luisteren, kijken, lezen of een combinatie. Ten slotte leggen we de respondenten een aantal stellingen voor over de coronaberichtgeving en vragen we hen of zij vinden dat er te veel coronanieuws wordt gebracht.

Anderzijds willen we weten **hoe Vlamingen omgaan met fake news over het coronavirus**. We polsen of het begrip fake news überhaupt gekend is en of ze er mee in aanraking komen met betrekking tot corona. We testen of respondenten nepnieuws over het coronavirus kunnen herkennen, aan de hand van vijf nieuwsverhalen die geruime tijd de ronde deden op sociale media. Aansluitend brengen we in kaart via welke kanalen ze mogelijks in contact komen met dit fake news.

Om deze doelstellingen te realiseren, hebben we in de periode april-mei 2020 **een online vragenlijst verspreid**. De bekendmaking van de online enquête gebeurde voornamelijk via de netwerken van Arteveldehogeschool. Ook werden er advertenties op sociale media zoals Facebook en Instagram geplaatst. Alle Vlamingen konden deelnemen.

Na het afsluiten van de survey en het opschonen van de data, werden de antwoorden van 1.679 respondenten weerhouden voor de analyse.

Onderzoeksvragen

Voor ons onderzoek zijn we uitgegaan van **elf onderzoeksvragen**:

1. Is er meer interesse in nieuws over het coronavirus dan voorheen in ‘gewoon’ nieuws?
2. Doet het coronavirus teruggrijpen naar klassieke media?
3. Welke behoeften dekt het nieuws over het coronavirus (bijblijven, beleven, toepassen, een mening vormen)?
4. Is er meer vertrouwen in de nieuwsberichtgeving in klassieke media dan sociale media?
5. Is nieuws over corona preferentieel visueel en auditief en minder om te lezen?
6. Zijn bepaalde dagdelen populairder dan andere om het nieuws over het coronavirus te volgen?
7. Hoe wordt de nieuwsberichtgeving over het coronavirus beoordeeld?
8. Treedt er coronanieuwsmoeheid op?
9. Is het moeilijk om fake nieuws over het coronavirus te herkennen?
10. In welke mate wordt men geconfronteerd met fake nieuws?
11. Hoe wordt fake nieuws over het coronavirus verspreid?

Beschrijving steekproef

Na het opschonen van de data, zijn de antwoorden van **1.679 Vlamingen** weerhouden:

- 44% mannen en 56% vrouwen
- 30% van de respondenten behaalde een diploma lager of middelbaar onderwijs of heeft geen diploma. 42% behaalde een diploma aan een hogeschool, 28% een diploma aan een universiteit (incl. doctoraat)
- 37% van de respondenten woont in de provincie Oost-Vlaanderen, 22% in de provincie Antwerpen, 19% in West-Vlaanderen en 12% in Vlaams-Brabant en Leuven. Limburg (8%) en Brussel (2%) zijn ondervertegenwoordigd. Qua provincie is er een lichte oververtegenwoordiging van Oost-Vlamingen (cf. Statbel, 2019)

We kunnen onze respondenten opdelen volgens “generatie”: de “stille generatie” (1925-1944), de babyboomers (1945-1960), generatie X (1961-1980), generatie Y (1981-1995) en generatie Z (1996-nu).

- 28% van de steekproef behoort tot de babyboomers
- 38% tot generatie X
- 20% tot generatie Y
- 12% tot generatie Z

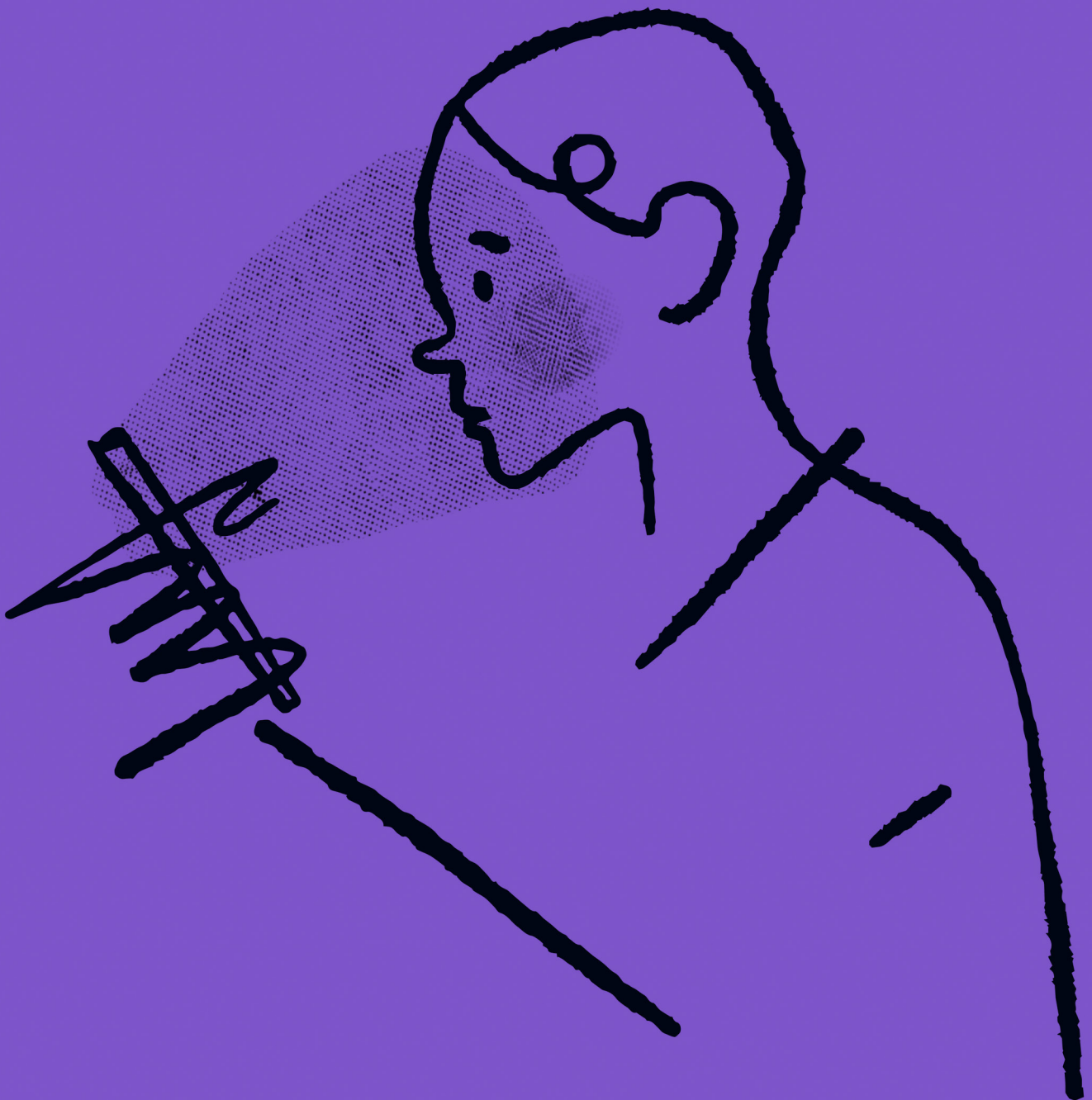
Heel weinig respondenten maken deel uit van de stille generatie (2%). In de resultaten is het soms mogelijk verschillen naargelang generatie te detecteren. We focussen in het rapporteren hierover vooral op de babyboomers en generaties X,Y,en Z.

Het merendeel van onze 1.679 respondenten volgt het nieuws erg intensief:

- **73% van de respondenten volgt dagelijks het nieuws**
- 18% van de respondenten volgen op wekelijkse basis de nieuwsitems die ze interessant vinden
- de anderen volgen de actualiteit eerder occasioneel (9%) of niet (2%) op

In de rapportering van de resultaten (cf. infra) zullen we **de data opsplitsen naar geslacht, generatie en diploma indien verschillen tussen groepen statistisch significant** zijn ($p < 0.01$). Indien er geen statistisch significante verschillen zijn vastgesteld, maken we daar geen expliciete melding van.

Resultaten

Nieuwsconsumptie

Meer interesse in coronanieuws dan gewoonlijk in ander nieuws?

Het aandeel dagelijkse nieuwsconsumenten in Vlaanderen is gestegen sinds de uitbraak van het coronavirus. 73% van de respondenten geeft aan dat ze elke dag het nieuws volgden, voor het coronavirus uitbrak. Sindsdien volgt **87% van onze respondenten elke dag het nieuws**.

Wie het nieuws al dagelijks volgde vóór de crisis, blijft dat nu ook doen. **Vooral de minder fervente nieuwsvolgers zijn nu wél meer gebeten door nieuws**.

Hierbij maken we een onderscheid tussen:

- 1 respondenten die meerdere keren per week nieuws raadpleegden over onderwerpen die ze relevant vinden (18%)
- 2 respondenten die niet echt geïnteresseerd zijn in nieuws en alleen 'groot nieuws' consumeerden (7%)
- 3 respondenten die bijna geen nieuws raadpleegden (2%).

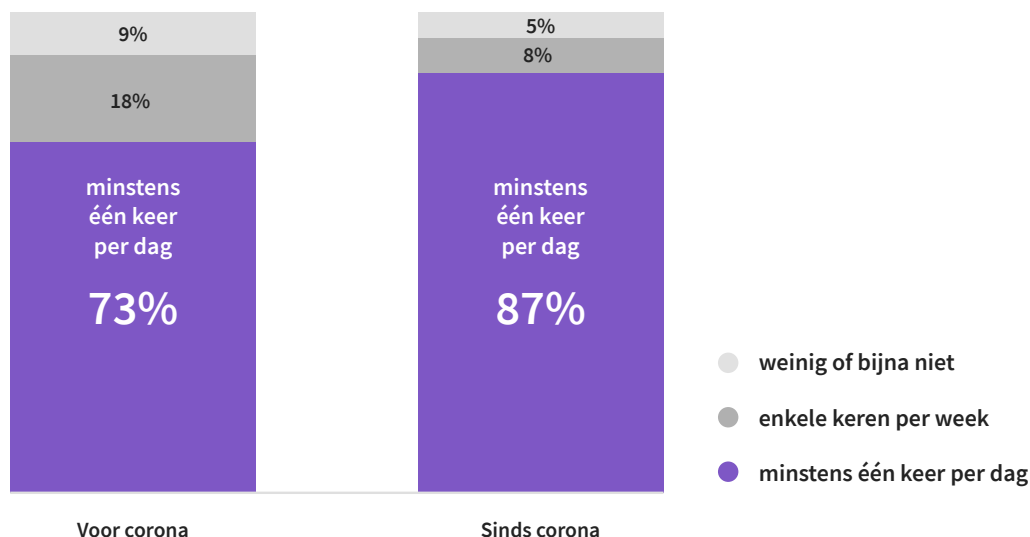
Wat de eerste groep betreft, zien we dat bijna 80% van deze respondenten aangeeft nu wel dagelijks het coronanieuws te volgen. Binnen de tweede groep is dat 48% van de respondenten. In deze groep geeft ook wel 1 op 4 aan nog altijd geen nieuws over het coronavirus te volgen. Niettegenstaande de derde groep heel klein is (N=30), stellen we vast dat het aandeel respondenten binnen deze groep die nog altijd geen nieuws over het coronavirus volgen, redelijk groot is (2 op 5).

Hoewel het aantal respondenten die voorheen het nieuws niet op dagdagelijkse basis volgde, vrij beperkt is (27%), kunnen we **voorzichtig concluderen dat het coronavirus toch verhoogde interesse in het nieuws heeft losgeweekt, want slechts 13% volgt het coronanieuws niet dagelijks op**.

Grotere interesse in nieuws sinds corona

Hoe vaak volg je het nieuws?

1679 respondenten

Kanalen om coronanieuws te volgen: televisienieuws en nieuwswebsites

We vroegen de respondenten ook welke platformen zij gebruikten om nieuws over het coronavirus op te volgen. Hierbij maakten we een onderscheid tussen de klassieke platformen (televisie, radio en papieren krant) en andere platformen zoals smartphone, computer, tablet of smartwatch.

In tweede instantie vroegen we heel specifiek naar het gebruik van digitale bronnen: nieuwswebsites,

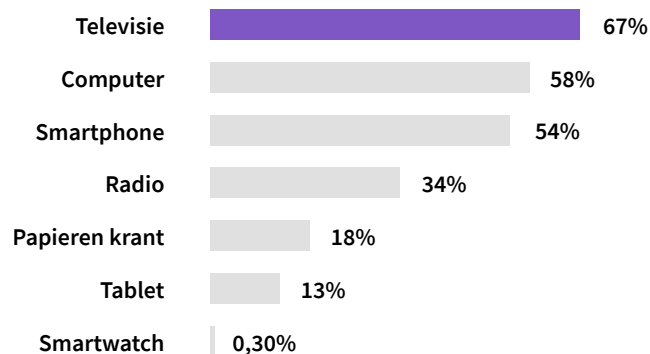
apps van nieuwsmedia, downloadbare versies van de kranten, sociale media, zoekmachines, nieuwsbrieven en emails, notificaties, chatgroepen en standaard newsapps op de smartphone (cf. Digimeter, 2020).

De respondenten moesten een top drie maken van de door hen meest gebruikte platformen en bronnen.

Vooraf klassieke media halen top 3 van de meest gebruikte nieuwskanalen.

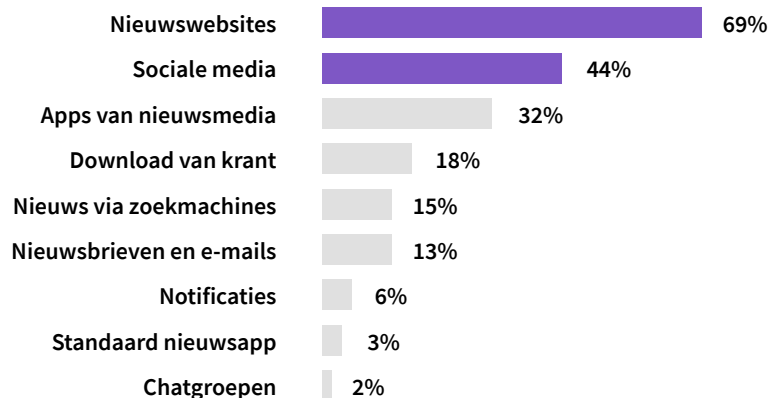
Deze kanalen staan vooral in de top 3 van kanalen (algemeen)

(1679 respondenten)

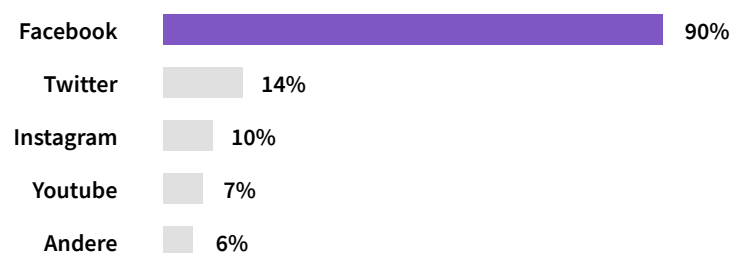
Deze kanalen staan vooral in de top 3 van digitale kanalen

(1679 respondenten)

Als mensen nieuws volgen via sociale media, dan vooral via Facebook

(732 respondenten)

Uit de grafiek blijkt dat televisie bij 67% van de Vlamingen in de top 3 van platformen voorkomt, gevolgd door computer (58%) en smartphone (54%). Vooral de papieren krant (18%), tablet (13%) en smartwatch (0,3%) worden door minder Vlamingen in hun top 3 vernoemd.

Dat betekent echter niet noodzakelijk dat deze platformen helemaal niet worden gebruikt. Ze zijn simpelweg minder populair. **Zo'n 1.123 Vlamingen hebben televisie in hun top 3 nieuwsaanbod. Onder hen kijken 78% van de Vlamingen naar 'Het Journaal' op Eén, 40% volgt het VTM-Nieuws en 36% kijkt ook naar 'De Afspraak'.**

Het cijfer met betrekking tot de papieren krant ('maar' 18%) dient meteen te worden genuanceerd. Dat blijkt uit het tweede deel van de grafiek ("top 3 van digitale kanalen"). Respectievelijk 69% en 32% van de respondenten plaatsen immers **nieuwswebsites en apps van nieuwsmedia in hun top 3 van digitale bronnen.** Hieronder vallen natuurlijk ook de nieuwssites en apps van kranten. In deze grafiek valt ook op dat **44% van de respondenten sociale media als digitale nieuwsbron in hun top 3 opgeeft.** Als we hierop doorvragen blijkt dat dit **vooral Facebook** betreft (90%) en in veel mindere mate Twitter (14%) (zie deel 3 van de grafiek).

Uit de data over platformen en digitale bronnen komen ook een aantal significante **generatieverschillen** naar voren ($p < 0.01$).

- De oudere generaties vermelden de **papieren krant** meer in hun top 3: generatie babyboom (27%), generatie X (18%) versus generatie Y (9%) en generatie Z (14%).

- Generaties X (72%) en Y (78%) vermelden meer **nieuwswebsites** in hun top 3 dan de babyboomers (63%) en generatie Z (57%).
- Generatie Z (46%) vermeldt dan weer **apps van nieuwsmedia** meer in haar top 3 (babyboom (26%), X (31%) en Y (33%)) terwijl de **downloadbare versies van papieren kranten** bij deze generatie duidelijk minder ingang hebben gevonden (4% versus babyboom (23%), X (23%) en Y (9%)).
- Wat echter vooral opvalt bij generatie Z is dat zij significant **meer sociale media** in de top 3 opneemt (61% versus babyboom (41%), X (37%) en Y (49%)).

Zijn de nieuwsgewoontes van onze respondenten veranderd sinds de uitbraak (cf. onderstaande grafiek)?

19% van de respondenten zegt dat zij om nieuws over het coronavirus te volgen, gebruik maken van nieuwsbronnen die ze voorheen niet of zelden raadpleegden.

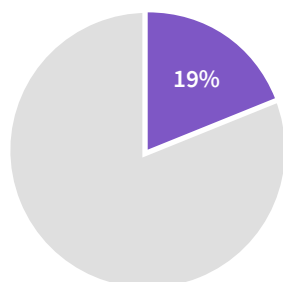
- 42% van deze Vlamingen grijpt meer terug naar de **smartphone.**
- 30% bekijkt nu een **televisiejournaal** terwijl dat voor de crisis niet zo was.

52% van de respondenten geeft daarnaast aan dat ze bronnen die ze ook vóór het coronatijdperk gebruikten om nieuws te volgen, nu (veel) frequenter raadplegen.

1 op 5 gebruikt meer nieuwsbronnen dan voorheen

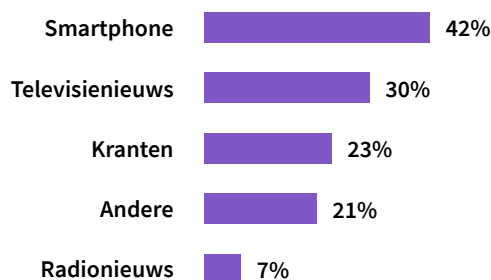
19% volgt extra nieuwsbronnen sinds corona

1679 respondenten

Vooral smartphone en televisienieuws komen erbij

316 respondenten

Toepassen en mening vormen: daarom consumeert de Vlaming nieuws over corona

Op basis van de NOS-nieuwsbehoeftenstudie (Olij, 2016) weerhielden wij vier belangrijke redenen waarom mensen nieuws consumeren: 'bijblijven', 'toepassen', 'mening vormen' en 'beleven'. **We vertaalden deze nieuwsbehoeften in vier stellingen die we aan onze respondenten voorlegden.**

- Ik wil op de hoogte blijven, zodat ik kan meepraten (de motivatie 'bijblijven').
- Ik wil weten wat bepaalde evoluties of coronamaatregelen betekenen voor mijzelf of mijn omgeving (toepassen).
- Ik wil begrijpen wat het coronavirus is, welke de gevolgen ervan zijn op korte en lange termijn, hoe andere landen hiermee omgaan, enzovoort (mening vormen).
- Ik wil weten hoe anderen met de situatie omgaan.

Bijvoorbeeld door persoonlijke verhalen van slachtoffers, hulpverleners en gewone burgers (beleven).

Wij vroegen de respondenten aan te geven welke behoeften zij vooral vervuld wilden zien, met betrekking tot coronanieuws. Zij kregen ook de mogelijkheid om hiervan een top drie te maken.

Uit de cijfers blijkt dat de behoeften 'toepassen' (94%) en 'mening vormen' (91%) met stip de belangrijkste nieuwsbehoeften zijn voor de Vlaming.

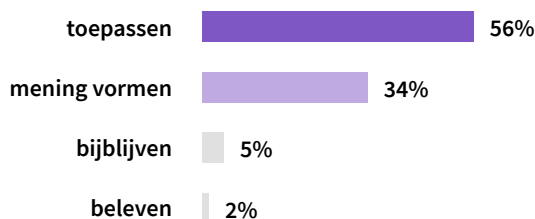
Deze behoeften komen het vaakst in de top 3 aan bod.

Als we rekening houden met hoeveel respondenten deze behoeften op 1 zetten, dan zien we dat 56% van de Vlamingen de behoefte 'toepassen' op 1 plaatst en 34% de behoefte 'mening vormen' (zie onderstaande grafiek).

Nieuws moet vooral uitleggen wat de maatregelen voor ons betekenen

Wat is voor jou de nummer 1 reden om het nieuws over corona te volgen?

1679 respondenten

We merken wel een aantal significante verschillen naar geslacht, generatie en diploma ($p < 0.01$ en op basis van top 3). De behoefte 'bijblijven' is sterker aanwezig bij mannen (40%) dan bij vrouwen (30%). De behoeften 'toepassen', 'mening vormen' en 'beleven' zijn dan weer sterker aanwezig bij vrouwen dan mannen (respectievelijk 96% versus 92%, 93% versus 88%, 52% versus 40%).

De nieuwsbehoefte 'bijblijven' is sterker bij generatie Z (44%) dan bij de andere generaties: babyboom (34%), X (31%) en Y (33%).

De nieuwsbehoefte 'toepassen' is iets minder sterk aanwezig bij respondenten die een diploma tot en met het middelbaar haalden (92%) (versus hogeschool (95%) en universiteit (96%)). Idem voor de nieuwsbehoefte 'mening vormen': tot en met middelbaar (86%), hogeschool (93%) en universiteit (93%).

We hebben in de survey ook gevraagd of de klassieke media met hun nieuwsberichtgeving over het coronavirus voldoen aan de nieuwsbehoeften van de respondenten. Volgens de respondenten is dit het geval.

Volgens 73% vervullen mainstream media 'goed tot zeer goed' de behoefte 'bijblijven'.

Voor 'toepassen' is dat 77%, gevolgd door 'beleven' (65%) en een 'mening vormen' (64%).

M.a.w. de belangrijkste nieuwsbehoeften met betrekking tot het coronavirus worden goed ingevuld door de traditionele of legacy media.

Meer vertrouwen in nieuws over het coronavirus in klassieke media

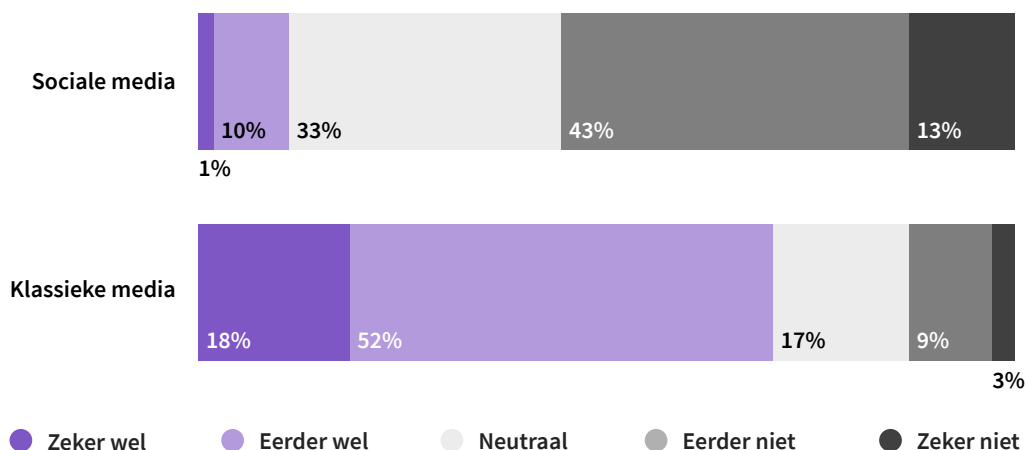
Het vertrouwen in de nieuwsberichtgeving door klassieke media is veel groter dan het vertrouwen in het nieuws op sociale media. Verrassend genoeg heeft de jongste 'generatie Z' meer vertrouwen in de klassieke media dan de andere generaties.

Liefst 70% van de respondenten geeft aan het nieuws in klassieke media te vertrouwen, terwijl slechts 12% expliciet zegt dit nieuws niet te vertrouwen. Het omgekeerde is nagenoeg het geval voor de nieuwsberichtgeving over het coronavirus op sociale media. 11% zegt dit nieuws te vertrouwen terwijl **56% expliciet zegt het coronanieuws op sociale media niet te vertrouwen**.

Veel meer vertrouwen in klassieke dan in sociale media

In hoeverre heb je vertrouwen in deze media?

1679 respondenten

Opnieuw zien we een aantal significante verschillen naar geslacht, generatie en diploma ($p < 0.01$ en op basis van de antwoordcategorieën 'zeker wel' en 'eerder wel'). **Het vertrouwen in klassieke media is groter bij vrouwen (78%) dan bij mannen (61%) en groter bij hooggeschoolden** - hogeschool (76%) en universiteit (77%) – dan bij respondenten met een diploma tot en met het secundair onderwijs (57%).

Een nog opvallender cijfer is het grote vertrouwen in klassieke media bij de jongste leeftijdsgroep.

Generatie Z (83%) zegt expliciet meer vertrouwen te hebben in de klassieke media dan de andere generaties: babyboom (62%), X (72%) en Y (74%).

Dit zou kunnen liggen aan initiatieven omtrent 'mediawijdsheid', gericht op deze generatie. Hierbij worden jongeren aangemoedigd terug te grijpen naar klassieke nieuwsbronnen en worden zij aangespoord om voorzichtig te zijn met nieuws op sociale media.

Bij voorkeur luisteren en kijken naar en lezen over het coronavirus, 's avonds of in de voormiddag

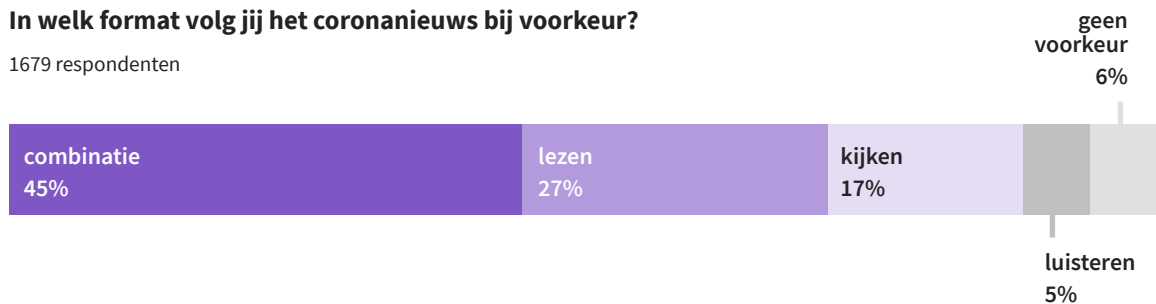
Uit onderstaande grafiek blijkt dat 45% van de respondenten bij voorkeur nieuws over het coronavirus consumeert op verschillende manieren: een combinatie van kijken, luisteren en lezen. **Opvallend is ook dat 27% expliciet aangeeft nieuws over het coronavirus te willen lezen**, terwijl tegenwoordig snel wordt aangenomen dat lezen het moet afleggen tegen (video's) kijken en ook meer en meer tegen luisteren (radio, podcast, ...).

In de wetenschappelijke literatuur wordt vooral over de jongste 'generatie Z' gezegd dat zij liever kijkt (en luistert), maar dit zien wij niet bevestigd in onze resultaten. Slechts 7% wil liefst het nieuws over corona beluisteren; ongeveer 1 op 4 kiest voor kijken en lezen, terwijl 1 op 3 een combinatie verkiest.

Nieuws volgen in diverse vormen

In welk format volg jij het coronanieuws bij voorkeur?

1679 respondenten

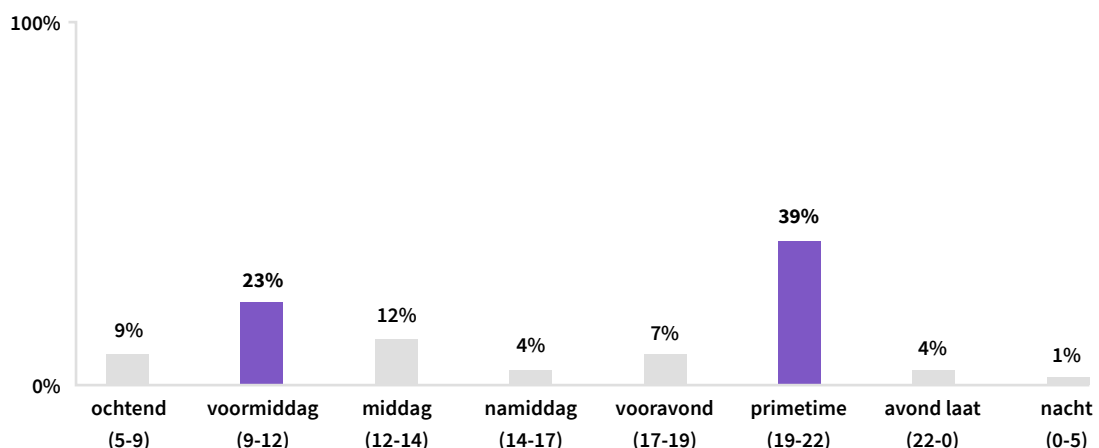
Zoals uit onderstaande grafiek blijkt, zijn de twee favoriete momenten om nieuws over het coronavirus te consumeren de blokken tussen 19u. en 22u. (39%) en tussen 9u. en 12u. (23%). De meest luwe nieuwsmomenten van onze respondenten, liggen tussen 14u.

en 17u. (4%) en na 22u. (5%). **Primetime blijft met andere woorden hét favoriete nieuwsmoment bij uitstek, samen met de late ochtend of vroege voormiddag.**

Vooral 's avonds in primetime en in de voormiddag

Wanneer volg jij het nieuws over corona het meest op?

1679 respondenten

Beoordeling nieuwsberichtgeving

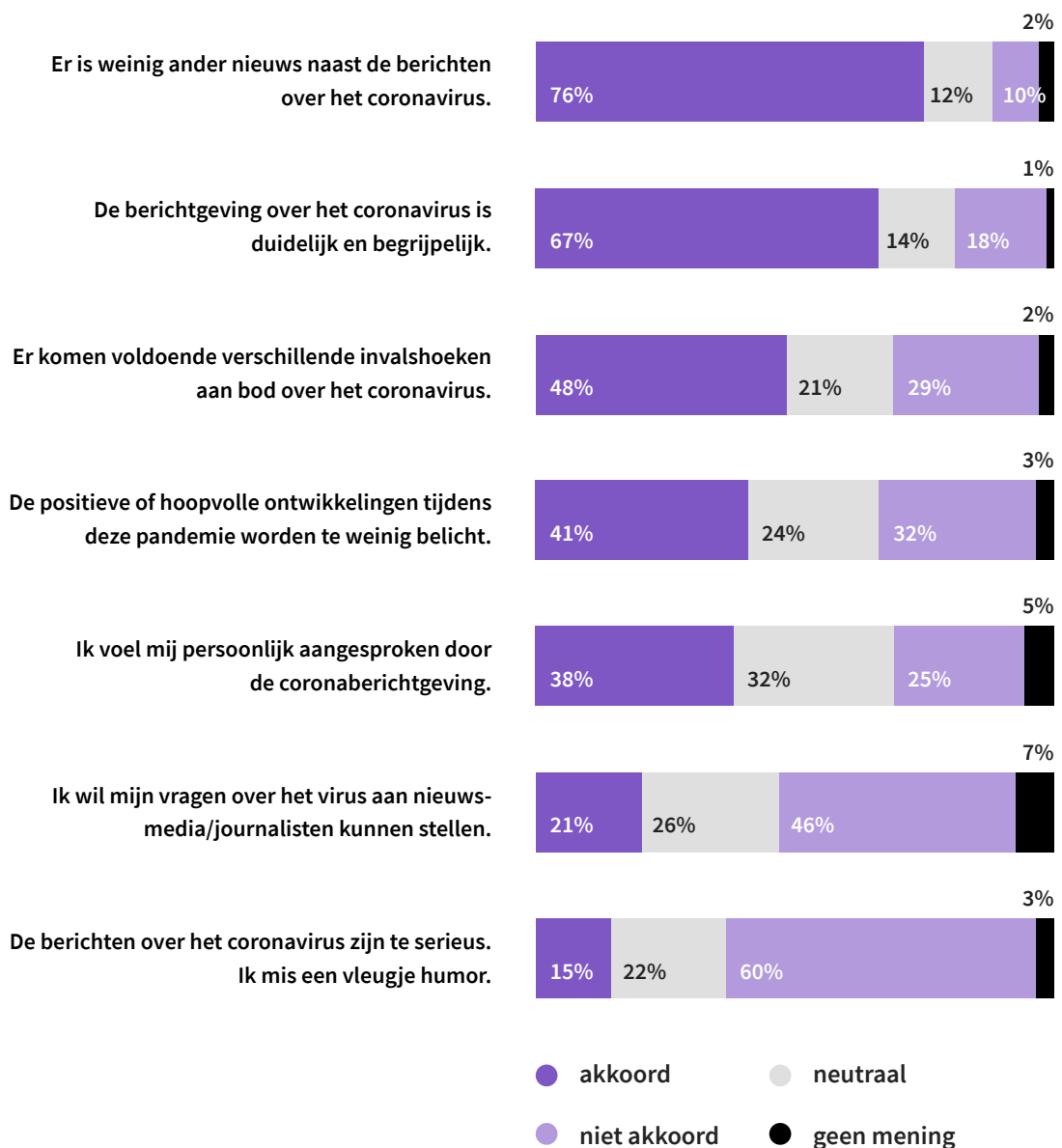
We polsten in onze studie ook naar de manier waarop de nieuwsberichtgeving - door klassieke media - over het coronavirus wordt ervaren. We legden de respondenten een aantal stellingen voor om na te gaan in

welke mate de berichtgeving aansloot bij de wensen van de respondenten met betrekking tot deze nieuwsberichten.

Er is te veel coronanieuws, en voor een aanzienlijk deel is het niet duidelijk of interessant.

Mening over deze stellingen

1679 respondenten

76% van de respondenten vindt dat er te weinig ander nieuws is naast berichten over het coronavirus. Bepaalde onderwerpen kunnen nu weliswaar moeilijker worden behandeld (zoals sport), maar redacties laten op dit vlak zeker nog kansen liggen. Zelfs het buitenlandnieuws staat veelal in het teken van het coronavirus.

Twee op drie Vlamingen (67%) vindt dat de mainstream media duidelijk en begrijpelijk nieuws brengen over corona. **Eén op vijf (18%) zegt uitdrukkelijk van niet.**

Meer mannen (24%) dan vrouwen (13%) vinden de berichtgeving onduidelijk en onbegrijpelijk. 73% van de vrouwen geeft expliciet aan dat de berichtgeving duidelijk en begrijpelijk is tegenover 59% van de mannen. Respondenten met een diploma tot en met het middelbaar (24%) vinden meer dan de anderen de berichtgeving niet duidelijk en begrijpelijk (24% versus hogeschool (15%) en universiteit (11%)).

Net geen helft van alle respondenten (48%) vindt dat er voldoende invalshoeken aan bod komen in het coronanieuws. Eén op drie vindt dat dit niet het geval is.

Deze stelling is significant verschillend beoordeeld door mannen en vrouwen. 52% van de vrouwen vindt dat er voldoende invalshoeken aan bod komen tegenover 44% van de mannen. 34% van de mannen stelt expliciet dat er niet voldoende invalshoeken aan bod komen tegenover 25% van de vrouwen. 40% van de respondenten met een middelbaar diploma vindt dat er voldoende invalshoeken aan bod komen. Dat is minder dan de respondenten met een diploma van een hogeschool (54%) of universiteit (49%).

De stelling 'Positieve of hoopvolle ontwikkelingen tijdens deze pandemie worden te weinig belicht' zorgt voor verdeeldheid. Waar ongeveer één derde (32%) niet akkoord is, **geeft 42% wel degelijk aan dat er meer aandacht mag zijn voor positieve en hoopvolle ontwikkelingen.**

Mannen (44%) zijn iets meer dan vrouwen (39%) akkoord dat de berichtgeving positiever en hoopvoller mag. Eveneens significant verschillend is de mening van generatie Z. **Generatie Z (48%)** is iets meer dan de andere generaties akkoord dat de berichtgeving positiever en hoopvoller mag (48% versus babyboom (42%), X (38%) en Y (44%)). Idem voor de respondenten met een **middelbaar schooldiploma (46%)**. Zij willen de berichtgeving ook positiever en hoopvoller (46% versus hogeschool (41%) en universiteit (37%)).

Slechts 38% van de respondenten voelt zich persoonlijk aangesproken door de berichtgeving. Dit is toch wel belangrijk **als de overheid van haar burgers verwacht de richtlijnen na te leven** ter bestrijding van het virus. **1 op 4 geeft expliciet aan zich niet aangesproken te voelen.** Vooral generaties babyboom (39%) en X (43%) voelen zich persoonlijk aangesproken door de coronaberichtgeving. Generaties Y (34%) en Z (29%) voelen zich expliciet minder persoonlijk aangesproken! Het zijn vooral ook respondenten met een hogeschool- en universiteitsdiploma die zich persoonlijk aangesproken voelen door de coronaberichtgeving (respectievelijk 41% en 43% versus middelbaar, 29%).

Slechts 15% vindt de berichtgeving over het coronavirus te serieus en mist een vleugje humor. 60% geeft echter aan dat ze de berichtgeving niet te serieus vinden.

Eén op vijf respondenten (21%) wil **een vraag met betrekking tot het coronavirus aan de nieuwsmedia of de journalisten kunnen stellen. Veel meer respondenten (46%) willen dat helemaal niet.**

Mannen (26%) willen dat meer dan vrouwen (18%). Respondenten met een middelbaar schooldiploma willen iets meer dan de anderen hun vraag rechtstreeks aan nieuwsmedia kunnen stellen (27% versus hogeschool (19%) en universiteit (18%)).

Coronanieuwsmoetheid?

Nog niet iedereen is coronanieuws moe, maar ruim 1 op 3 verliest interesse

We gaven al aan dat bijna 4 op 5 Vlamingen vinden dat er te weinig ander nieuws is naast de berichten over het coronavirus. Uit de grafiek hiernaast blijkt dat **37% van de respondenten expliciet aangeeft dat het nieuws over het coronavirus hen nu minder boeit dan in het begin**. Opvallend is dat generatie Z (56%), maar ook generatie Y (49%) meer dan de andere generaties (X, 32% en babyboomers, 27%) aangeven dat het coronanieuws hen nu minder boeit. **Nieuwsmedia raken vooral de jongste generaties met hun berichtgeving een beetje kwijt.**

1679 respondenten

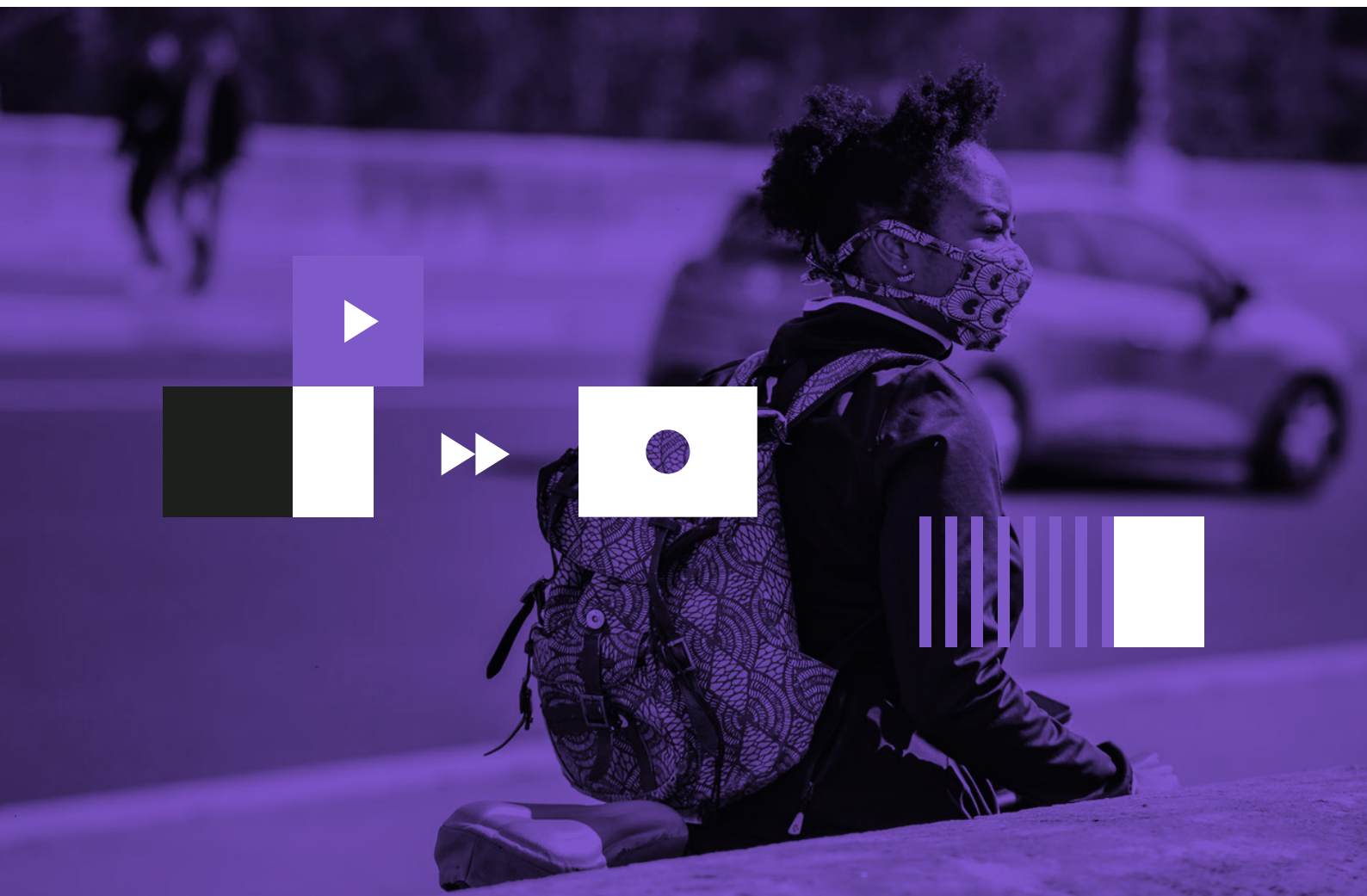
geen mening 1%

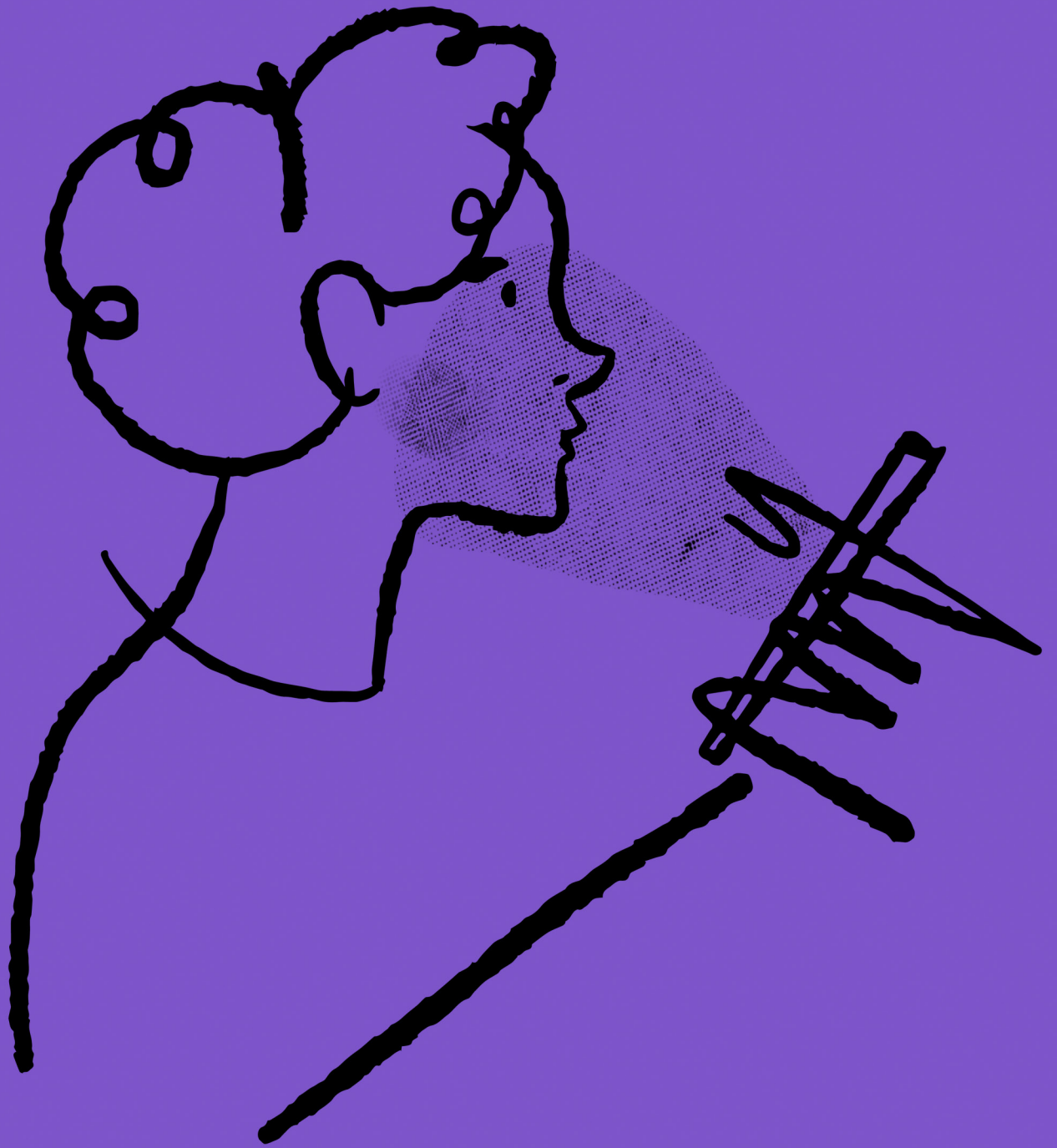
niet akkoord 44%

neutraal 18%

akkoord 37%

Het nieuws over het coronavirus boeit me nu minder dan in het begin.

Fake News

Zoals eerder gezegd, bestond een tweede luik van ons onderzoek erin na te gaan **hoe Vlamingen omgaan met fake news over het coronavirus**. We polsten of het begrip fake news überhaupt gekend was en of Vlamingen ermee in aanraking kwamen met betrekking tot corona. We testten of respondenten nepnieuws over het coronavirus konden herkennen, aan de hand van vijf nieuwsverhalen die geruime tijd de ronde deden op sociale media. Aansluitend brachten we in kaart via welke kanalen ze mogelijks in contact kwamen met dit fake news.

Al van gehoord?

96% van de respondenten geeft aan dat ze al van fake news gehoord hebben. Dit resultaat ligt in de lijn van wat eerdere onderzoeken naar nepnieuws bij jongeren en bij ouders van jongeren aantoonde. Jongeren (2018) en ouders (2020) zegden toen in 97% van de gevallen op de hoogte te zijn van het bestaan van nepnieuws.

Herkennen van fake nieuws over coronavirus: meer dan ander nieuws

Hoe gemakkelijk konden de bevroegde respondenten nieuws herkennen? We legden hen volgende vijf nieuwsverhalen voor:

1. Man bewusteloos in de metro, geveld door het coronavirus

92% van de respondenten schat dit verhaal juist in, zijnde fake. **Ongeveer de helft is zeker dat het verhaal onjuist is, 44% denkt dat het onwaar is, maar twijfelt.**

Meer mannen (54%) dan vrouwen (44%) zijn helemaal zeker dat dit verhaal onwaar is, terwijl meer vrouwen (50%) dan mannen (37%) denken dat het onwaar is.

Mar 16

Ook in België vallen mensen om #Coronavirus

2. Helikopters sproeien om virus te verdelgen

Dit fake bericht wordt nagevoel door iedereen als fake ontmaskerd (99%). Bovendien is 95% helemaal zeker dat het bericht vals is.

From member of the Stanford hospital board. This is their feedback for now on Corona virus: The new Coronavirus may not show sign of infection for many days. How can one know if he/she is infected? By the time they have fever and/or cough and go to the hospital, the lung is usually 50% Fibrosis and it's too late. Taiwan experts provide a simple self-check that we can do every morning. Take a deep breath and hold your breath for more than 10 seconds. If you complete it successfully without coughing, without discomfort, stiffness or tightness, etc., it proves there is no Fibrosis in the lungs, basically indicates no infection. In critical time, please self-check every morning in an environment with clean air. Serious excellent advice by Japanese doctors treating COVID-19 cases: Everyone should ensure your mouth & throat are moist, never dry. Take a few sips of water every 15 minutes at least. Why? Even if the virus gets into your mouth, drinking water or other liquids will wash them down through your throat and into the stomach. Once there, your stomach acid will kill all the virus. If you don't drink enough water more regularly, the virus can enter your windpipe and into the lungs. That's very dangerous. Please send and share this with family and friends. Take care everyone and may the world recover from this Coronavirus soon. IMPORTANT ANNOUNCEMENT - CORONAVIRUS 1. If you

pneumonia is a dry cough with no runny nose. 5. This new virus is not heat-resistant and will be killed by a temperature of just 26/27 degrees. It hates the Sun. 4. If someone sneezes with it, it takes about 10 feet before it drops to the ground and is no longer airborne. 5. If it drops on a metal surface it will live for at least 12 hours - so if you come into contact with any metal surface - wash your hands as soon as you can with a bacterial soap. 6. On fabric it can survive for 6-12 hours. normal laundry detergent will kill it. 7. Drinking warm water is effective for all viruses. Try not to drink liquids with ice. 8. Wash your hands frequently as the virus can only live on your hands for 5-10 minutes, but - a lot can happen during that time - you can rub your eyes, pick your nose unwittingly and so on. 9. You should also gargle as a prevention. A simple solution of salt in warm water will suffice. 10. Can't emphasize enough - drink plenty of water! THE SYMPTOMS 1. It will first infect the throat, so you'll have a sore throat lasting 3/4 days 2. The virus then blends into a nasal fluid that enters the trachea and then the lungs, causing pneumonia. This takes about 5/ days further. 3. With the pneumonia comes high fever and difficulty in breathing. 4. The nasal congestion is not like the normal kind. You feel like you're drowning. It's imperative you then seek immediate attention.

3. Taiwanese corona-experts bieden een eenvoudige zelfcontrole aan

Dit nieuwsverhaal is wellicht één van de bekendere nepnieuws-berichten die circuleerden op sociale media. Samenvattend ging het hierover: Taiwanese corona-experts bieden een eenvoudige zelfcontrole aan.

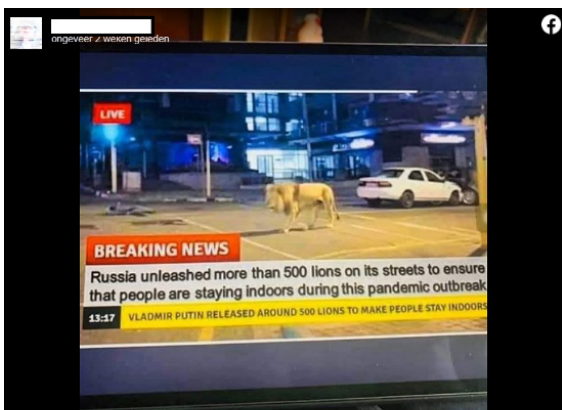
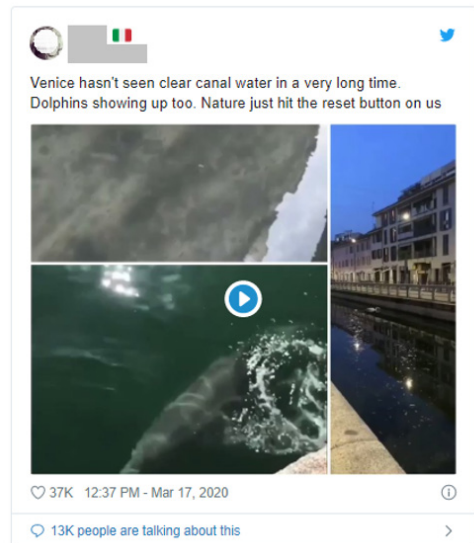
Haal diep adem en hou je adem langer dan 10 seconden in. Als dit lukt zonder een gevoel van ongemak (bv. hoesten, benauwdheid) dan heb je geen corona.

88% van de respondenten schat dit verhaal juist in, zijnde fake. Ongeveer 66% is zeker dat het verhaal onjuist is. 1 op 5 denkt dat het onwaar is, maar twijfelt.

4. Weer dolfijnen in de kanalen van Venetië door lockdown

Dit fake verhaal wordt door het kleinste aantal respondenten doorprikt.

Slechts 43% van de Vlamingen geeft aan dat dit een fake bericht is, 41% denkt dat het verhaal waar is.

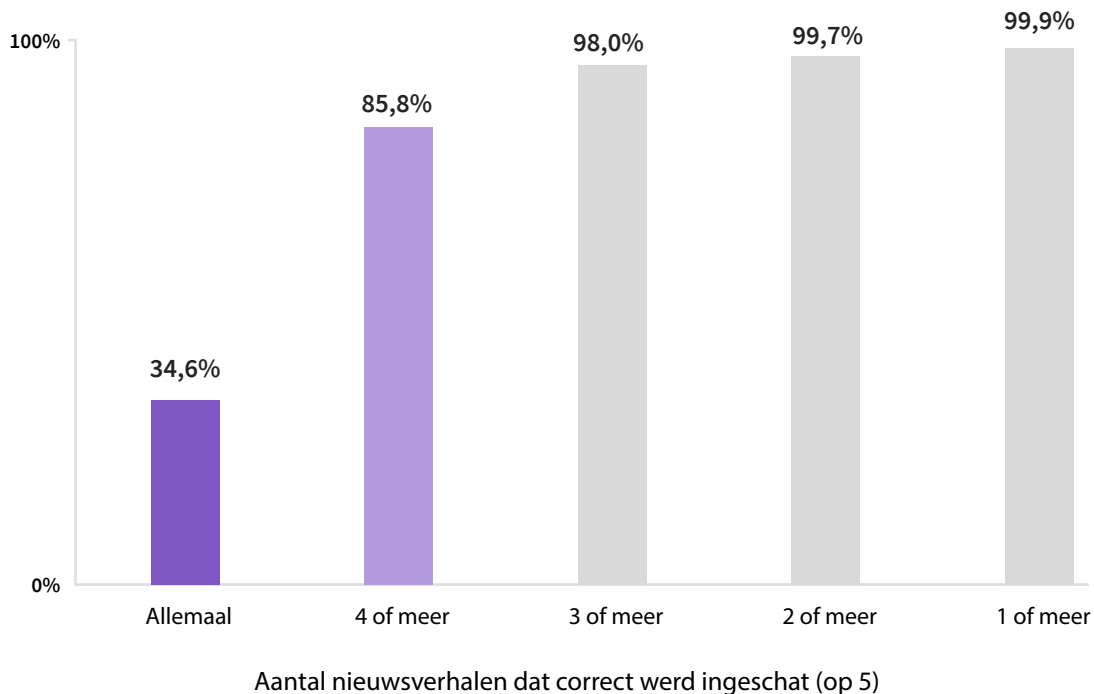

5. Leeuwen losgelaten op straat in Rusland om bewoners binnen te houden

96% van de respondenten geeft correct aan dat dit verhaal fake is. 77% is zeker dat het verhaal onjuist is, 1 op 5 denkt dat het onwaar is maar twijfelt. Meer mannen (86%) dan vrouwen (70%) zijn helemaal zeker dat het onwaar is. Oudere generaties zijn meer zeker dat het onwaar is: babyboomers (84%), generatie X (80%), generatie Y (73%) en generatie Z (59%).

Veel respondenten kunnen fake nieuws over corona goed herkennen

1679 respondenten

De meeste Vlamingen konden nepnieuws over het coronavirus goed herkennen. Bijna iedereen (98%) kan minstens drie verhalen correct identificeren als fake. Liefst 86% van de Vlamingen doorprikte vier van de vijf nieuwsverhalen.

Enkel het fake nieuwsbericht over dolfijnen die in de kanalen van Venetië zwemmen, scoorde vrij laag in de identificatie als fake nieuws. **Indien we nagaan hoeveel procent van de Vlamingen alle verhalen correct heeft ingeschat, dan blijkt dat 35% te zijn. In andere onderzoeken, waarin ook de vraag werd gesteld vijf berichten als fake of echt te beoordelen, liggen die cijfers beduidend lager** (Deprez e.a., 2018, 2020). Zo schatten bijvoorbeeld 24% van de ouders en 3% van de jongeren alle (5) nieuwsverhalen correct in (tegenover 34,6% in deze survey).

Waarom de Vlaming betrekkelijk goed scoort met betrekking tot coronanieuws, kan liggen aan het feit dat het zijn gezondheid betreft en dat hij nauw betrokken is bij het thema.

Uit eerder onderzoek naar ouders en fake news (Deprez e.a., 2020) blijkt dat ouders er zich van bewust zijn dat nieuws rond gezondheid heel veel impact heeft. Zo stelde 93% van de respondenten in dit onderzoek dat fake gezondheidsnieuws ertoe kan leiden dat mensen verkeerde beslissingen nemen met betrekking tot hun gezondheid. Een andere mogelijke verklaring is de aandacht die in klassieke media aan fake news over het coronavirus wordt besteed. Heel wat nieuwsmedia voeren factchecks uit op verhalen die via sociale media circuleren. Deze factchecks worden breed gecommuniceerd.

Fake nieuws tegenkomen over het coronavirus is niet uitzonderlijk

Eerdere onderzoeken (o.a. Fletcher e.a., 2018; Nelson & Taneja, 2018) suggereren dat nepnieuws een beperkt bereik heeft. Wij worden met andere woorden veel minder vaak met fake news geconfronteerd dan we denken, op basis van de aandacht die eraan wordt besteed. We zien en lezen ook nog veel meer 'echt' nieuws.

Onze bevraging spreekt dit tegen. Veel respondenten komen wél met fake news in contact.

Nepnieuws op sociale media is geen randfenomeen waar weinig mensen mee in aanraking komen. **Liefst 78% van de respondenten zegt één van de nepnieuwsverhalen in de survey al eens eerder te hebben gezien.** Opvallend is dat vooral het verhaal van de dolfijnen door heel wat Vlamingen reeds werd opgemerkt (72%). Dit verhaal is echter hetgeen wat het minst vaak als fake nieuws werd herkend (43%).

Omgekeerd zag maar 17% van de respondenten het verhaal van de 'loslopende leeuwen' al eerder, maar dit verhaal wordt wel door 96% van de respondenten correct ingeschat. Idem voor het verhaal van 'de man die door corona is geveld in de metro': 15% zag het eerder, maar 92% weet dat het vals is. Er lijkt met andere woorden niet meteen een verband te zijn tussen het eerder als eens gezien hebben van een verhaal en het herkennen ervan als fake news.

75% van de respondenten die eerder al een fake verhaal tegenkwamen, stelt dat er geen waarschuwing bij stond dat het om een fake bericht ging. Opnieuw springt het verhaal van de 'dolfijnen in Venetië' eruit. Heel wat respondenten hebben het verhaal al eens eerder gezien en 87% van hen zegt dat er geen fake news-waarschuwing bij stond. Misschien verklaart dit waarom slechts 2 op 5 respondenten het verhaal als nep heeft herkend.

78% van de respondenten had één van de fake nieuwsverhalen in de enquête eerder al gezien...

1679 respondenten

...in ¾ van de gevallen zonder waarschuwing dat het om een fake bericht ging.

2737 gevallen

Verspreiding van fake nieuws, niet door individuen, wel via sociale media

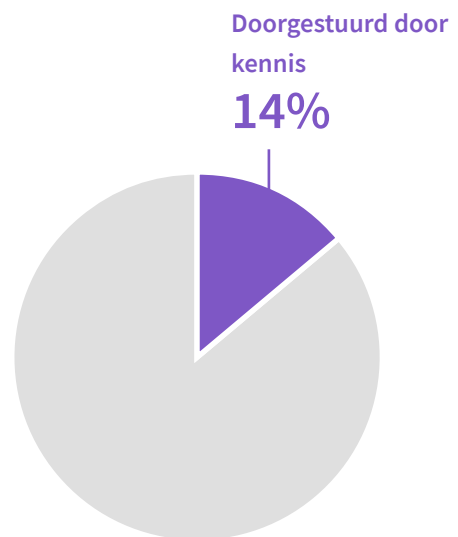
Een studie van het MIT oftewel Massachusetts Institute of Technology (Vosoughi, Roy & Aral, 2018) toont aan dat persoonlijke verspreiding een grote rol speelt in de circulatie van fake news via sociale media. Uit onze bevraging blijkt echter dat maar 14% van de verhalen, zonder waarschuwing dat ze vals waren, door een persoonlijke kennis is doorge-
stuurd.

Bovendien blijkt dat de respondenten vooral heel passief omspringen met de fake nieuwsberichten die ze al eens zagen. **Het nepnieuws liken, doorsturen, doorvertellen, checken, als vals rapporteren of erop reageren is zelden tot nooit gedaan.** 77% van de respondenten stelt expliciet nooit iets met één van de vijf berichten te hebben gedaan.

Wat wel duidelijk is, is dat de verspreiding van de vijf fake nieuwsberichten via sociale media is gebeurd. **Onderstaande grafiek toont aan dat 69% van de respondenten die fake news gezien had, dit op Facebook is tegengekomen.**

Een fake nieuwsbericht zonder waarschuwing kwam in 14% van de gevallen van een persoonlijke kennis die het bericht doorstuurde.

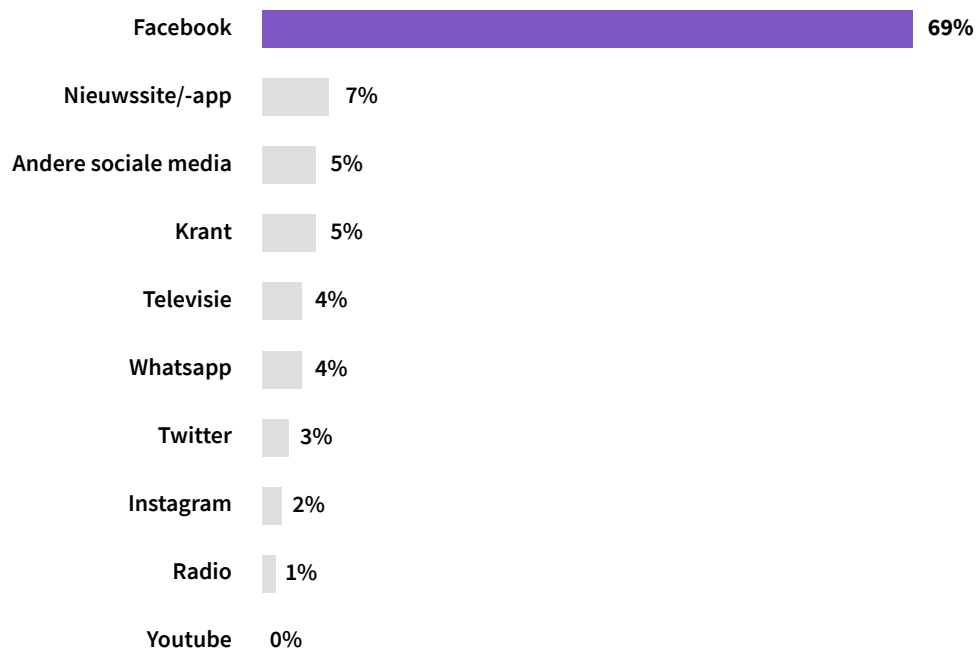
2059 gevallen

Fake nieuws wordt vooral via Facebook verspreid

Waar zag je dit nieuwsbericht voor het eerst?

2059 gevallen

Besluit

Aan de hand van een online survey bij 1.679 respondenten gingen we na hoe Vlamingen nieuws consumeren en beleven in coronatijd. We checkten ook in welke mate Vlamingen in staat zijn om fake news over het coronavirus te herkennen en hoe dit nepnieuws hen al dan niet bereikt.

We hebben kunnen vaststellen dat de Vlaming een grote nieuwsinteresse heeft, hetgeen ook al bleek uit andere onderzoeken. Liefst 73% van de respondenten zeggen dat ze nieuws op dagdagelijkse basis volgden nog vóór het coronavirus het nieuws ging overheersen. Vlamingen die voorheen het nieuws minder frequent opvolgden, tonen nu ook interesse in coronanieuws. Het coronavirus heeft een verhoogde interesse in het nieuws losgeweekt, want slechts 13% van de Vlamingen volgt het coronanieuws niet dagelijks op.

Vlamingen kiezen overwegend voor de klassieke media, in de zoektocht naar nieuws over het coronavirus. Vooral televisienieuws (voor 67% van de Vlamingen in top 3 platformen) en nieuwswebsites (voor 69% in top 3 digitale kanalen) worden bekeken. Ook deze cijfers liggen in lijn met wat bijvoorbeeld blijkt uit het Digimeter-rapport (2020). Toch blijven sociale media en dan vooral Facebook, erg belangrijk als nieuwsplatformen. 44% van de Vlamingen plaatst deze in zijn of haar top 3. De nieuwsberichtgeving in klassieke media wekt wel veel meer vertrouwen dan die op sociale media. Liefst 70% van de respondenten geeft aan het nieuws van klassieke media te vertrouwen; slechts 11% van de respondenten zegt nieuws op sociale media te vertrouwen.

Ten derde stellen we vast dat coronanieuws volgens de Vlaming vooral moet inspelen op zijn nieuwsbehoeften 'toepassen' en 'mening vormen'. 56% van de Vlamingen plaatst de behoefte 'toepassen' op 1 in zijn top drie, 34% noemt de behoefte 'mening vormen' zijn belangrijkste drijfveer. Als we deze cijfers naast de resultaten van het NOS-nieuwsbehoeftenonderzoek leggen, zien we dat Vlamingen met betrekking tot de berichtgeving over het coronavirus echt wel andere behoeften ingevuld willen zien. Bijblijven, de belangrijkste nieuwsbehoefte in de NOS-studie, is bijlange niet zo prominent

aanwezig in deze coronastudie. Voor de Vlamingen is het vooral belangrijk te kunnen inschatten welke consequenties het virus heeft op het persoonlijk leven en de nabije omgeving. Daarnaast willen Vlamingen ook over voldoende en juiste informatie beschikken om zich een mening te kunnen vormen. De nieuwsbehoefte 'bijblijven' is wel veel sterker bij de jongste 'generatie Z' dan bij de andere generaties.

We zien ook dat Vlamingen bij voorkeur nieuws over het coronavirus consumeren op een heel diverse manier: een combinatie van kijken, luisteren en lezen. Opvallend is ook dat één op vier Vlamingen expliciet aangeeft nieuws over het coronavirus te willen lezen, terwijl tegenwoordig snel wordt aangenomen dat lezen het moet afleggen tegen (video's) kijken en ook meer en meer tegen luisteren (radio, podcast, ...). Er zijn twee favoriete momenten om nieuws over het coronavirus te consumeren. Primetime is hét nieuwsmoment bij uitstek, gevolgd door de late ochtend/vroege voormiddag.

Bijna 4 op 5 Vlamingen (76%) vinden dat er te weinig ander nieuws is naast de berichten over het coronavirus. Voor bijna 1 op 5 (18%) is de berichtgeving ook niet duidelijk en begrijpelijk. Slechts 2 op 5 respondenten voelen zich persoonlijk aangesproken door de berichtgeving. Dit is toch wel belangrijk als de overheid van haar burgers verwacht de richtlijnen na te leven ter bestrijding van het virus. 1 op 4 geeft expliciet aan zich niet aangesproken te voelen. Generaties Y en Z voelen zich expliciet minder persoonlijk aangesproken.

Er treedt eveneens een zekere coronanieuwsmoedheid op. 37% van de respondenten zegt expliciet dat het nieuws over het coronavirus hen nu minder boeit dan in het begin. Opvallend is dat generatie Z (56%), maar ook generatie Y (49%) meer dan de andere generaties zeggen dat het coronanieuws hen nu minder boeit. Nieuwsmedia raken met andere woorden de jongste generaties met hun berichtgeving een beetje kwijt.

Wat fake nieuws betreft, stellen we vast dat nepverhalen over het coronavirus vrij goed worden herkend. 35% van de Vlamingen slaagt er immers makkelijk in

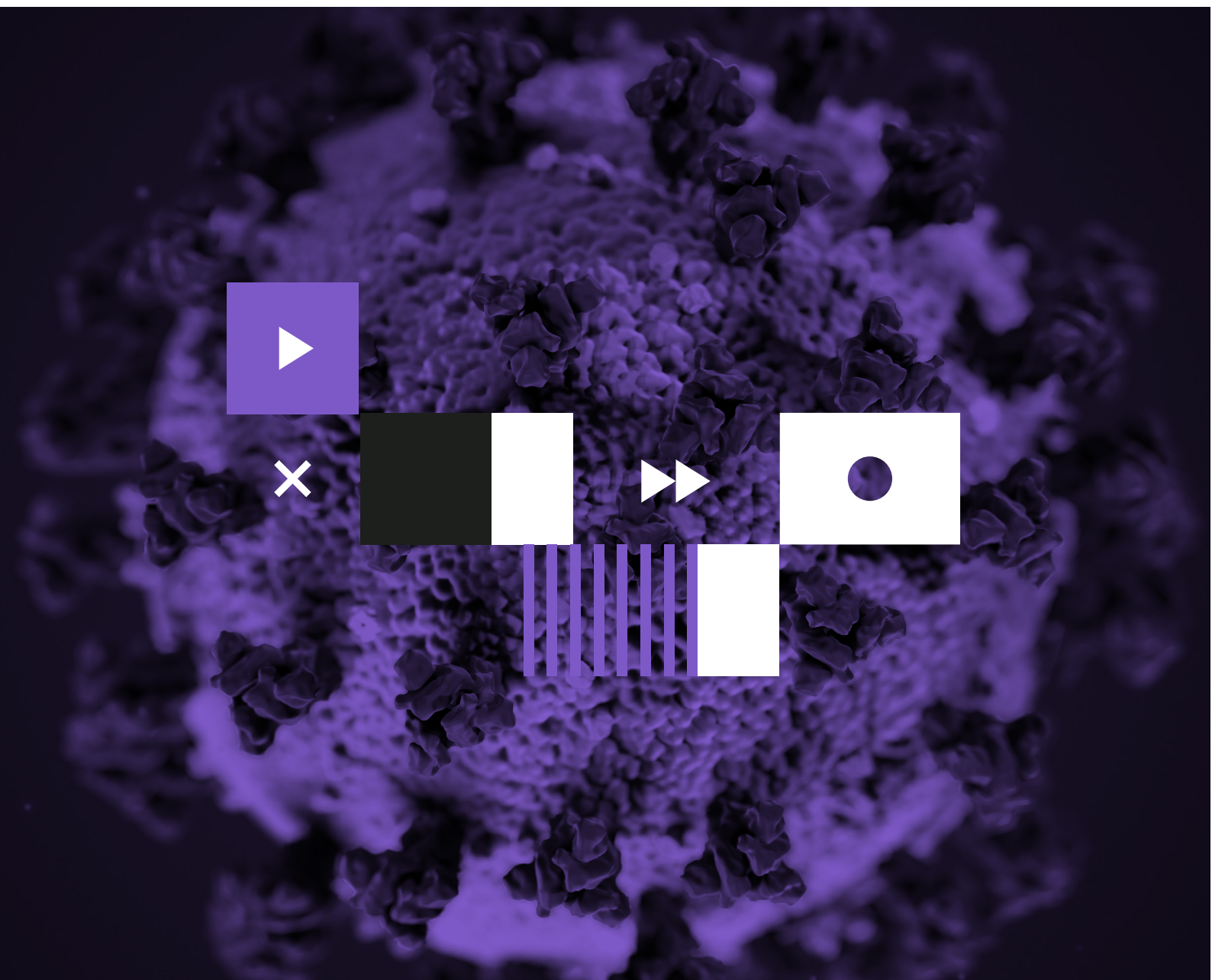
om fake nieuws over het coronavirus in onze survey te herkennen. 86% van de Vlamingen kan zeker vier van de vijf nieuwsverhalen in de survey doorprikken en als vals identificeren. Deze cijfers zijn veel beter dan eerdere studies naar jongeren en ouders van jongeren laten vermoeden (Deprez e.a., 2018, 2020).

Waarom de Vlaming beter scoort met betrekking tot nepnieuws over corona, kan liggen aan het feit dat het zijn gezondheid betreft en dat hij nauw betrokken is bij het thema. Bovendien wordt er in klassieke media ook veel aandacht besteed aan fake news dat over het coronavirus circuleert, wat sowieso een verhoogde waakzaamheid creëert.

Vlamingen komen vrij veel met fake nieuws over het coronavirus in contact. 78% van de respondenten zegt

één van de fake nieuwsverhalen in de survey al eens eerder te hebben gezien. 75% van de respondenten die eerder een fake verhaal tegenkwamen, stelt dat er geen waarschuwing bij stond dat het om nepnieuws ging. Het zien passeren wil ook niet zeggen dat de Vlaming het makkelijk herkent als nep.

Ten slotte stellen we vast dat fake nieuws vooral door sociale media wordt verspreid. Onze respondenten zagen de fake nieuwsberichten vooral op Facebook (69%). En zij deden er voor het overige weinig mee. Nepnieuws liken, doorsturen, doorvertellen, checken, als vals rapporteren of erop reageren, gebeurt zelden of nooit. 77% van de respondenten zegt expliciet nooit iets met één van de vijf berichten te hebben gedaan.

Contact

Stefaan Anrys

Onderzoeker binnen de opleiding Journalistiek,
Arteveldehogeschool Gent

stefaan.anrys@arteveldehs.be

T. 09 234 70 22

Campus Kantienberg, Voetweg 66, 9000 Gent

Annelore Deprez

Onderzoeker binnen de opleiding Journalistiek,
Arteveldehogeschool Gent

annelore.deprez@arteveldehs.be

T. 09 234 76 89

Campus Kantienberg, Voetweg 66, 9000 Gent

Clio Janssens

Onderzoeker binnen de opleidingen Journalistiek en
Communicatiemanagement,
Arteveldehogeschool Gent

clio.janssens@arteveldehs.be

Campus Kantienberg, Voetweg 66, 9000 Gent

Stijn Anseel

Onderzoeker binnen de opleiding Grafische en
Digitale Media, Arteveldehogeschool Gent

stijn.anseel@arteveldehs.be

Campus Mariakerke, Industrieweg 232, 9030 Gent

Sasha Herssens

Onderzoeker binnen de opleiding Journalistiek,
Arteveldehogeschool Gent

sasha.herssens@arteveldehs.be

Campus Kantienberg, Voetweg 66, 9000 Gent

Maarten Hazebroek

Onderzoeker binnen de opleiding Grafische en
Digitale Media, Arteveldehogeschool Gent

maarten.hazebroek@arteveldehs.be

Campus Mariakerke, Industrieweg 232, 9030 Gent

Check

www.coronanieuwsenquete.be

Voor voorliggend onderzoeksrapport rond nieuws in
coronatiejd (2020) (gratis download)

www.fakenieuws.be en bit.ly/fakenieuwsAHS

Voor meer gegevens over de PWO-projecten “Is het
echt waar?! Nieuwswijsheid en factchecken als katalysator voor kritisch burgerschap” en “Jongeren en fake nieuws: hoe kunnen ouders helpen nepnieuws te herkennen en te kaderen?”

bit.ly/nieuwsbeleving

Voor meer gegevens over het PWO-project “Op zoek
naar innovatieve nieuwsformats op maat van Vlaamse jongeren”

